

Gáll Erwin (Bukarest, a Román Akadémia "Vasile Pârvan" Régészeti Intézete) – **Gergely Balázs** (Kolozsvár, Kolozsvár Polgármesteri Hivatala) – **Nagy Szabolcs** (Kolozsvár, Erdélyi Nemzeti Történeti Múzeum): *Kolozsvár születése II. Régészeti adatok Kolozsvár kora-középkori és középkori településterületéhez (11–14/15. század)*

Kolozsvár középkori településterületének kutatása, az első, 1896-ban előkerült leletektől számíthatóan sajnos napjainkig az egyik talán legelhanyagoltabb területe a kolozsvári régészetnek. Az eddigi, tudományos színvonaluk és dokumentáltságuk tekintetében igen változatos képet mutató munkák a főként honfoglalás-, illetve Árpád kori temetőket taglalták (kivételt képez a Deleu/Barátok utcában feltárt telepjelenségek közlése). Ha történtek is komolyabb telepátások, ezek leletei legnagyobb részben a raktárak mélyén maradtak.

Az Erdélyi Történeti Nemzeti Múzeum leltárkönyvének tanúsága szerint a mai város területén több alkalommal történt a 11–14. század hagyatékát érintő ásás, leletmentés, illetve terepbejárás, ám ezeknek a szakirodalomban szinte semmi nyomát nem találjuk. Jelen előadás keretében számba vesszük és megvizsgáljuk a 11–14/15. század lelőhelyeit: teleprészetet, szórványleletet és temetőt.

Összesen 29–30 régészeti lelőhelyre utaló nyomot sikerült azonosítanunk, amely a legtöbb, amit ma ismerhetünk Kolozsvárról. Ezek többsége a legyező alakban elnyúló völgy központi helyein fekszenek.

A lelőhelyek egy viszonylag sűrű kora középkori településhálózat meglétéről tanúskodnak, amely a királyi hatalmat megjelenítő ispáni vár körül alakult ki már a 11. század első felében.

A vár keltezése a mai napig pontosan nem tisztázott, azonban felépítésének jellegzetességei, az eddig előkerült fémtárgyak és egy, a vár belsejében feltárt házban talált érmék a korai periódusát egyértelműen a 11. század elejére helyezik, míg az utóbb felépített kazettaszerkezetű erődítmény a 11. század közepétől keltezhető.

Kolozsmonostor ispánsági központja és a királyi hatalmat szimbolizáló vár nem véletlenül került a völgy nyugati részére, ahol a Nagyvárad és az Alföld irányába tartó út haladt, a Kövespad környékén levő honfoglalás kori „*hatalmi térség*” rétegének feloszlata után.

Akárcsak más középkori város esetében, a kolozsvári középkori város is a kisebb-nagyobb településegységek lassú egyesülése-egyesítése eredményeképpen született. E városfejlődés pontosabb megrajzolása egyelőre lehetetlen, remélhetőleg erre a következő időszak kutatásai több válasszal szolgálnak.